

Succah: The Gift of Exile

פסיקתא דרב כהנא - נספחים אות ב

באספך מגרנך ומיקבך (דברים טז יג) א"ר אלעזר בר מריוס למה עושים אנו סוכה אחר יום הכיפורים לומר לך שכן את מוצא בראש השנה יושב הקב"ה בדין על באי העולם וביום הכיפורים הוא חותם את הדין שמה יצא דינם של ישראל לגלות ועל ידי כן הן עושין סוכה וגולין מבתיהם לסוכה והקב"ה מעלה עליהם כאילו גלו לבבל שנא' חולי וגו' וזוהי חזונו כי עתה תצאי מקריה ושכנת בשדה ובאת עד בבל ושם תנצלי שם יגאלך י"י מכף אויבך (מיכה ד י):

ספר מיכה¹ פרק ד' פסוק י'

חולי וגו' בתצונו פילגה כי עמה תצאי מקריה ושכנת בשדה ובאת עד בבל ושם תנצלי שם יגאלך י"י והנה מפרך א"ר: Be in pain and kneel, O daughter of Zion, like a woman in confinement, for now you shall go forth from the city; and you shall dwell in the field, and you shall come up to Babylon; there you shall be saved; there the Lord shall redeem you from the hand of your enemies.

תפילה בכניסה לסוכה

יהי רצון מלפניך... ובזכות צאתי מביתי החוצה ודרך מצותיך ארוצה, יחשב לי זאת פאלו הרחקתי נדוד, והרב כבסני מעוני ומחטאתי טהרני...

Question: Galus? But it's zman simchaseinu??

סידור תפילה - עמידה לשלש רגלים

ותמן לנו ה' א-לקינו באהבה מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום חג הסוכות הזה. זמן שמחתנו מקרא קדש וזמן ליציאת מצרים:

Question: If the Succah is Galus- so shouldn't we davka be uncomfortable?

היצור שולח ערוד קלה - דיני ישיבת סוכה. ובו כ"ב סעיפים

(ז') מצטער גם כן פטור מן הסוכה בשאר הלילות (פירוש, למעט אכילת כזית בלילה הראשון). וכן כל הימים. והיינו שמצטער מחמת צינה או מרוח או מריח רע וכיוצא בו. וכן אם כבו לו הנרות בסוכתו בשבת, ויש לו טורח גדול לילך לסוכת חברו, יכול לילך לביתו במקום שיש לו נרות דולקות.

ספר אפריון² על ויקרא פרק כג פסוק מב

בסכת תשב שבעת ימים. במדרש [ילקוט סוף רמז תרנ"ג] א"ר א בר מרס למה אנו עושין סוכה אחר יום הכיפורים, אתה מוצא בראש השנה הקב"ה יושב בדין על באי העולם, וביה"כ הוא חותם הדין, שמה יצא דינם של ישראל לגלות, ועל ידי כן עושין סוכה וגולין מבתיהם לסוכה, והקב"ה מעלה עליהם כאילו גלו לבבל. (ע' בס' ילקוט אליעזר [דרך סוכה אות י"ג]), וכן הוא בתפלה ובזכות צאתי מביתי וכו' יחשב לי בזאת כאילו הרחקתי נדוד וכו'. ולכאורה צ"ע מאחר שהסוכה היא במקום גלות, אמאי מצטער פטור [סוכה כ"ו ע"א] ואמאי היא המצוה להדרה ולעטרה [שם כ"ח ע"ב, יו"ד ע"א], לכאורה איפכא מסתברא כל שמצטער יותר, יותר שכן יהי' לו בשיבתו בסוכה??

ובספר א' (אינו זכור שמו) ראיתי שכתב המשך המשנה (דף כ"ח ע"ב) כל שבעת הימים אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי, ירדו גשמים מאימתי מותר לפנות וכו'. והיינו כי בלאו בבא הקודמת דעושה סוכתו קבע וביתו ארעי, לא היה מקום לשאול ירדו גשמים מאימתי מותר לפנות, כי הייתי אומר דטעם מצות סוכה היא משום גלות, וא"כ כשירדו גשמים לא יפנה כלל מן הסוכה ואדרבה אז המצוה יותר חשובה, אבל מאחר דקתני שעושה סוכתו קבע וביתו עראי, והיינו כמו דקתני בברייתא כיצד חי' לו כלים נאים מעלן לסוכה, מצעות נאות מעלן לסוכה וכו', ולפי"ז בע"כ אין הטעם משום גלות, ומעתה יש לשאול ירדו גשמים מאימתי מותר לפנות. והנה לפי המדרש הנ"ל דהטעם הוא משום גלות, באמת יש לשאול אמאי אם יש לו כלים נאים מעלן לסוכה מצעות נאות מעלן לסוכה, ואם ירדו גשמים מאימתי מותר לפנות: והנראה לפע"ד בזה עפ"י המדרש [רבה שמות מ"ד ה'] שהביא רש"י כ"י כי תשא [ל"ב י"ג] בפסוק זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך וגו', אם לשריפה הם זכור לאברהם שמסר עצמו לשרף עליך באור כשדים, אם להריגה זכור ליצחק שפשט צוארו לעקידה, אם לגלות זכור ליעקב שגלה לחרן. והנה שלשה הרגלים, המה כנגד אברהם יצחק ויעקב כמ"ש הטור בריש הל' ראש חודש [ס' תי"ז], פסח כנגד אברהם דכתיב [בראשית י"ח ו'] לוחי ועשי עוגות ופסח היה, שבועות כנגד יצחק שתקיעה של מתן תורה היה בשופר מאילו של יצחק, סוכות כנגד יעקב דכתיב [שם ל"ג י"ז] ולמקנה עשה סוכות. ולפי"ז י"ל מה שהסוכה מכפרת על גלות, אינו מפני שישביה בסוכה היא ממש כמו גלות, אלא מפני שזכות יעקב מכפר על הגלות, והוא כנגד חג הסוכות, ולכן כשנקיימין מצות סוכה, והיא קצת כדוגמא גלות שהוא נודד מביתו וקובע את עצמו בסוכה, עי"ז מתעורר זכות יעקב לכפר על הגלות, והוא נכון לפע"ד. וי"ל קצת דלהכי נקט המדרש כאילו גלו לבבל, מפני שגם יעקב גלה לחרן שהוא בבל:

1. Davka In Galus we realize How Much Hashem is with us!

<p>אנו יודעים שנצא אל הסוכות כדי לצאת ידי גלות, אנו בונים אותה כהלכה כדי שתהא מדור לשכינה כי השכינה הק' הולכת עמנו לכל מקום גלותנו. ובאמונה זו שאנו שמחים בתוך הסוכה במקום הגלות שהשכינה הק' בתוכנו, בזה עצמה בטלה גזירות הגלות.</p>	<p>איתא במדרש שענין סוכות אחר יוה"כ הוא שאם בדין של ר"ה ויוה"כ נגזר גלות, לכן יוצאים אל הסוכה. וכן הוא בנוסח ה"יהי רצון" בשעת ישיבת סוכה, ובזכות צאתי מביתי החוצה וכו' יחשב כאילו הרחקתי נדוד. וי"ל, כי הסוכה היא צלא דמהימנותא ושם השכינה הק' שורה כידוע. וסוכה זו סימן לישראל שכל מקום שגולין שכינה עמהם. ואם</p>
--	---

ספר

אמונת

עתיך לר'

משה

וולפסון

שליט"א

¹ The prophet Michah lived during the reign of king Jotham of Judah, and succeeding kings, about 150 years before the destruction of Jerusalem by the Babylonian hosts. In this time, as often before him and after him, the people of both Judah and of the Northern Kingdom had abandoned the ways of G-d. Jerusalem and Samaria, the capitals of the two Jewish kingdoms, were centers of idol worship and bad living. The rich oppressed the poor, and the laws of the Torah were rejected. Fearlessly, as the prophecy of G-d rested on him, Micah came out to denounce the evils that had filled his beloved land. He warned that Samaria and Jerusalem would be destroyed. The prophecy about Samaria was fulfilled only a short time later, less than a quarter of a century; it was destroyed by Shalmaneser, king of Assyria, in the year 3205 (after Creation). Jerusalem existed for another 133 years, and was destroyed in the year 3338. Thus, like Isaiah, the great prophet who lived about the same time, Micah admonished his people to return to G-d. He was especially bitter about the ruling classes, who used their positions of power to enrich themselves at the expense of the poor. (from Chabad.org)

² Rabbi Shlomo Ganzfried (1804-1886) was born in Uzhhorod (Ungvar) in the Carpathian region of the Habsburg Empire (now Ukraine). When he was eight years old, Shlomo's father, Rabbi Yosef, passed away, and Ungvar's chief rabbi, Rabbi Tzvi Hirsh Heller, assumed legal guardianship of Shlomo. In 1830, he abandoned his work as a wine merchant and accepted the position of Rabbi of Brezovica (Brezevitz). In 1849, he returned to Ungvar to serve as a rabbinical judge. Realizing that the average Jew required a basic knowledge of practical halachah, Rabbi Ganzfried compiled the Kitzur Shulchan Aruch, an abbreviated digest of Jewish law. To this day, the Kitzur Shulchan Aruch remains a classic halachic work, and it has been translated into many languages. In addition to the Kitzur Shulchan Aruch, he authored many works including Kesset HaSofer, a halachic primer for scribes, and Pnei Shlomo, a commentary on the Talmud. (from chabad.org)

2. In Galus we are forced to actualize and strengthen our Bitachon and earn the Torah!

ספר שפת אמת³ על התורה והמועדים - סוכות תרנ"ג

איתא בגמ' מחלוקת אי סוכה דירת ארעי או קבע. ונראה דשניהם לדבר אחד נתכוונו. דודאי המצוה הוא צא מדירת קבע ושב בדירת ארעי. כענין שכתוב בחרתי הסתופף בבית אלקי כו'. אבל צריכין להאמין ולידע כי זאת הדירת ארעי הוא הקביעות ועיקר החיות לכל המקומות. וזה עצמו המכוון שיהי' הדירת ארעי קבע יותר מכל הדירות קבועין שבעולם. כי בסוכות הושבתי הוא שהוציאנו הקב"ה ממצרים להיות בני חורין. ועיקר החירות שלא יהי' הנפש מקושר אל הגשמיות ויוכל לצאת מדירת קבע. וזהו ב' הפירושים סוכות ממש עשו להם או ענני כבוד. ושניהם אמת שע"י שיצאו למקום מדבר ויצאו מדירת קבע לארעי לכן סבבם בענני כבוד. והנה כ' למען ידעו שיש בכח מצוה זו לזכות לדעת ולהתדבק בבחי' החירות שהי' ביציאת מצרים. והנה הילוך בני"י במדבר הי' הכנה לקבלת התורה. וכמו כן עתה ע"י ז' ימים הללו זוכין לתורה. וז"ל למען ידעו ועיקר הדעת היא התורה. וכמו שאומרים בעבור אבותינו שבטחו בכך ותלמדם חוקי חיים. שהוא דור המדבר. כמו כן עתה במצות סוכה מתעורר זכות המדבר. ע"י שבוחרין בדרכי אבותינו ועושים כמעשיהם. לכן יש אח"כ שמחת תורה הוא הדעת שזוכין ע"י הסוכה. וכן אמר מו"ז ז"ל בפ' הפסוק והם תכו לרגליך כו' תורה צוה. ובתרגום מדברן תחות ענני נטלין על מימך לכן יש שמחת תורה אחר סוכות שרומז לענני כבוד עכ"ל. וזה שמבקשין שיהי' חשוב כאלו רחקתי נדוד ע"י היציאה מבית לסוכה. אכן צריך להיות היציאה בכל לב ונפש ומאוד. וז"ל שצריך להיות ראשו ורובו ושולחנו בתוך הסוכה היא נפש ולב ומאוד. כדי שלא ימשוך אחר שולחנו רק לצאת לגמרי מדירת קבע כנ"ל:

3. Galus is critically necessary to stir us towards Geula

ספר פרי צדיק חג הסוכות - אות ח

[איתא בפסיקתא למה עושין סוכות אחר יום הכפורים שאם נתחייבו גלות מעלה עליהם הקדוש ברוך הוא כאילו גלו לבבל כמו שנאמר ובאת עד בבל שם תנצלו שם יגאלך ה' מכף אויבך בוודאי השאלה הוא כקושיית הטור שלפי הטעם כי בסוכות הושבתי וגו' בהוצאתי אותם מארץ מצרים היה צריך לעשות חג הסוכות לאחר פסח. ועל זה מכוון לשון הפסיקתא למה עושין סוכות אחרי יום הכפורים דייקא. אמנם למה מביא הפסוק זה ובאת על בבל יותר משאר הפסוקים הנמצאים על גלות בבל. יש לומר בזה מפני שבפסוק זה נאמר שדייקא הסיבת הגלות פועל לשלימות הגאולה כמו שנאמר שם תנצלו שם יגאלך ה' מכף כל אויבך דייקא. והענין הזה הוא גם כן בכל שנה אחר יום הכפורים שנמחלו כל העוונות ישראל.

וידוע מאמר חכמינו ז"ל כל שלא נבנה בית המקדש בימינו כאלו נחרב בימינו ומאחר שלא זכינו אחר יום הכפורים שיהיה הגאולה בימינו מוכח מזה שעדיין לא זכינו שיהיה התיקון בשלימות. ועל זה אנו עושין מצות סוכה כמו שאומרים ביהי רצון בזכות צאתי מביתי החוצה יחשב לי כאילו הרחקתי נדוד כי מצות סוכה הוא לצאת מדירת קבע ולהיות חוסה בכל עניניו בצל כנפיו על השגחתו יתברך שזהו בעצמו ענין בירור של הגליות להיות חוסה בו יתברך בכל השעבוד והצרות להתודע שהכל בא מהנהגתו יתברך...

[...this is more kashur to the 2nd mehaleich) ועל זה פועל מצות סוכה להשלים התיקון על ידי גלות דייקא כמו שנאמר שם תנצלו

דייקא נפתחו השמים וראה יחזקאל כל מעשה המרכבה ומפורש שם כל סתרי המרכבה מה שלא ניתן רשות לדרוש כידוע.

ודוקא בבבל נתיסדו כל התורה שבעל פה כאמרם ז"ל עלה עזרא מבבל ויסדה הלל הבבלי ר' חייא ובניו ויסדוהו ולא פסקו

מהם שתי ישיבות כדאיתא בתנחומא.]

ובודאי אין דוקא המכוון על גלות בבל כי כמו כן כל הגליות פועלים התקרבות הגאולה והתרבות התחדשות התורה בכל דור כאמרם ז"ל (שהש"ר פ"ד ד') הרבה צדיקים העמידה בחורבנה יותר מישובה....

ספר דברים פרק ד'

כו וְהִפִּיץ יְהוָה אֶתְכֶם בְּעַמִּים וּנְשָׂאֲרֶתֶם מִתִּי מִסְפָּר בְּגוֹיִם אֲשֶׁר יִהְיֶה אֶתְכֶם שָׂמָּה: כח וְעַבַּדְתֶּם-שָׂם אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם עֵץ וְאֶבֶן אֲשֶׁר לֹא-יִרְאוּן וְלֹא יִשְׁמְעוּן וְלֹא יֵאָכְלוּ וְלֹא יִרְיָחוּ: כט וּבִקִּשְׁתֶּם מִשָּׁם אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמִצָּאתָ כִּי תִדְרָשׁוּן בְּכָל-לִבְכֶּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ: ל בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד יתנה אלהיך ושמעת בקלו:

27 And the Lord will scatter you among the peoples, and you will remain few in number among the nations to where the Lord will lead you. 28 And there you will worship gods, man's handiwork, wood and stone, which neither see, hear, eat, nor smell. 29 And from there you will seek the Lord your God, and you will find Him, if you seek Him with all your heart and with all your soul. 30 When you are distressed, and all these things happen upon you in the end of days, then you will return to the Lord your God and obey Him.

³ Yehudah Aryeh Leib Alter (Hebrew: יהודה אריה ליב אלטר, 15 April 1847 – 11 January 1905), also known by the title of his main work, the Sfas Emes (Ashkenazic Pronunciation) or Sefat Emet שפת אמת (Modern Hebrew), was a Hasidic rabbi who succeeded his grandfather, Rabbi Yitzchak Meir Alter, as the Av beis din (head of the rabbinical court) and Rav of Góra Kalwaria, Poland (known in Yiddish as the town of Ger), and succeeded Rabbi Chanokh Heynekh HaKohen Levin of Aleksander as Rebbe of the Gerrer Hasidim. He was born in 1847 (5608) and named Yehudah Leib; he was known to family and friends as Leybl. His father, Rabbi Avraham Mordechai Alter, died when Yehudah Leib was only eight years old, and his mother Mrs. Esther Alter (née Landsztajn) died before that. Orphaned of both parents, he was brought up by his grandparents, Rabbi Yitzchak Meir Alter (known as the Chiddushei Harim) and his wife. When he was about ten years old, his grandfather took him to visit the Kotzker Rebbe, which left a lifelong impression on him. When his grandfather, Rabbi Yitzchak Meir, died in 1866, many of the Gerrer Hasidim sought to bestow the mantle of leadership upon eighteen-year-old Yehudah Aryeh Leib. He refused that position, and leadership went to Rabbi Chanokh Heynekh HaKohen Levin of Aleksandrów Łódzki. However, after the death of the latter in 1870, the Hasidim succeeded in gaining Yehudah Aryeh Leib's assent to become their Rebbe. Rabbi Yehudah Aryeh Leib was one of the greatest Torah scholars of his generation, teaching students such as Rabbi Nachman Shlomo Greenspan and many others. His output was prodigious, and his works (all entitled Sfas Emes) deal with the Talmud, the ethics of the Midrash, and mysticism of the Zohar. (from wikipedia)

ספר בעל שם טוב על התורה, פרשת ואתחנן

י. ובקשתם משם את ה' אלהיך ומצאת וגו'. מאמר הבעש"ט נבג"מ, ובקשתם משם את ה' א-לקיך **משם דייקא** מבחינה שאתה שם: (מאור עינים בליקוטים דף צ"ד ע"ג)

ספר מי מרום-מעייני הישועה - לרב יעקב משה חרלפ⁴ זצ"ל

פרק א

ערכה של הצפיה לישועה

הצפיה לישועה איננה רק על העתיד, אלא גם בהווה — לצפות

לכל שעה שאפשר שתופיע בה הגאולה, ומבלעדי זה אין בכח השעה
ההיא שתתאמץ מקרבת את הגאולה, ומפני זה הקץ ואחרון נעלם ומנו,
למען יצפו ויחכו אליו בכל שעה, וזהו ענין "חבלי גאולה" —
"חבלי משיח", מלשון חבלים המושכים.

ומכאן הרעה של מחשבי קצים, שדוחים את הצפיה על הזמן
ההוא שחושבים עליו, וכל אלו שחשבו את הקץ, חשבו על ה"בעתה"
ולא על ה"אחישנה", ויש שאם הזמן ההוא מסוגל באמת לגאולה,
גדרש ביותר להגביר את הצפיה עליו, שמבלעדי צפיה אי אפשר
שהגאולה תתגלה בו.

ערכה של הצפיה לישועה הוא יותר עליון מהערך של גלוי
הישועה עצמה, שכן הישועה היא בלתי סופית ולעולם לא יגיעו אל
קצה, כי כל גלוי ישועה אינו אלא חלק של ישועה, אולם הצפיה
לישועה כוללת את כל האור האין-סופי של הישועה, וביחס לזה
כל מה שהישועה יותר רחוקה, הצפיה יותר גדולה, והוא סוד
נעימות הגלות שלפני הישועה, ולעיתים יתגלה למפרע כמה נועם
היה בכל מה שפעל ד' עם עם קרשו ולא עזבם לעולם.

ספר תפארת שלמה⁵ - פרשת עקב

א"י והי' עקב תשמעון את המשפטים האלה וגו'. ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד וגו'. הנ"ל בזה כי הנה פ' עקב הוא לשון
סוף. זהו רמז על עקבא דמשיחא באחרית הימים בזמנ' כי כן כתיב והפיץ ה' אתכם בעמים וגו' ואח"כ ובקשתם משם את ה' אלהיך
ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלהיך כנ"ל. **כי אמנם כן**
נכון לכל אדם להבין ולדעת כי בחשכות הגלות האחרון כיום הזה הנה יקר מאד לפני הש"י ומקובל לפניו כל בחי' התעוררת
לעבדות לתורה ולתפלה אפי' שאינו כראוי ובכוונה הגדולה כמו בדורות הראשונים בכ"ז המעט מהעבדות הוא חשוב לפני
הקב"ה כמוהרבה בימים שלפנינו יען כי בעוה"ר גברה החשכות ועול הגלות וכשל כח הסבל מרוב הצרות ושרדות הזמן
והס"א רודף כל היום באין מנוס הנה לכך מעט ההערה לקדושה פועל יותר ויותר כי הזמן גורם.

וכמו בעת טוב גם הסחורה רעה ימכר לטובה יותר מן בעת רעה סחורה טובה. כי מה נעשה עתה בעת המר הזה שאין בנו כח לכוון
לבבינו כנכון. לכן גם המעט מהערת הקדושה דוחה הרבה מהס"א כי מעט מהאור דוחה הרבה מן החושך. אשר ע"כ ראוי לכל איש
לקום בכל עוז להתעודד ביראת ה' בעת הזאת אשר כביכול המלך עומד ומצפה פתח השער לדופקי בתשובה לקבלו באהבה. והנה
ע"ז אמה"כ והפיץ ה' אתכם בעמים באורך הגלות כנ"ל. ואח"כ ובקשתם משם את ה' אלהיך. אם משם מתוך הגלות תבקש את ה'
אלהיך ולשון בקשה הוא התעוררת ורצון על הדבר אף שאינו בפועל גמור. וז"ש אף אם תבקש רק בקשה קטנה בלב את ה'
אלהיך בכ"ז אח"כ ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך הנה מציאה הוא דבר חדש אשר לא חשב עליו. וז"פ מבקשה
מועטת שלך אח"כ תמצא יותר ויותר כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך כמ"ש חכז"ל פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני
אפתח לכם כפתחו של אולם. וז"ש בצר לך ומצאוך את כל הדברים האלה באחרית הימים בשפל המדריגה כיום הזה אעפ"כ
ושבת עד ה' אלהיך. שם באחרית הימים בשפל המדריגה תשוב עד ה' אז תזכה ושמעת בקול ה'. ר"ל לשמוע בקול דברו כמו
במתן תורה כמו שבאר אח"כ השמע עם קול אלהים וכל הענין של מתן תורה. וכמ"ש אבן מאסר הבונים היתה לראש פינה כי אח"כ
תשוב למעלה ראש ותיסק עד רישא...

Question: Why the drasha of *lerabos es ha'geirim*

ספר ויקרא פרק כג'

(מב) בפסכת תשבו שבועת ימים פל-האזרח בישאל ישובו בפסכת:

רש"י- בישראל - לרבות את הגרים

⁴Rav Yaakov Moshe Charlap was born in Jerusalem in 1882, where his father served as a rabbinic judge (dayyan) in the bet din of Rabbi Yehoshua Leib Diskin. Shortly after Rabbi Abraham Isaac Kook arrived in Israel in 1904, the two developed a close relationship; Charlap was particularly influenced by Kook's thought. When the Sha'arei Hesed neighborhood of Jerusalem was established outside the Old City in 1908, Rav Charlap was appointed rabbi of the neighborhood. In 1924, when Rabbi Kook established the Mercaz HaRav yeshiva, Charlap was appointed Rosh Yeshiva, a position he held until his death in 1951. When the State of Israel was founded in 1948, he expressed both orally and in writing that this event signified "the beginning of the redemption". Among his notable students were rabbis Yehuda Amital, Shaul Yisraeli, Moshe-Zvi Neria, and Avraham Zuckerman. He died in 1951 and is buried in the Sanhedria Cemetery of Jerusalem.

⁵ R. Shlomo b. R. Dov Zvi haCohen Rabinovitch was born in 1801 in Poland to a distinguished family. He was considered a child prodigy. He drew closer to Hassidism, especially the Holy Jew of Peshisha and the Seer of Lublin. In 1836 he was appointed rabbi of Radomsk, which thanks to him became a significant Hassidic center. He died in 1866. He authored many books on Hassidism, including Tiferet Shlomo on the Torah and festivals.

4. Great Richness of Torah and Yiddeshkeit are revealed in Galus

ספר פרי צדיק חג הסוכות - אות יח

[בנוסה יהי רצון כשנכנסים לסוכה אנחנו אומרים ובזכות צאתי מביתי החוצה חשב לי בזאת כאלו הרחקתי נדוד ויש נוסחאות יותר מפורש ובאם נתחייבתי גלות יחשב לי כאלו הרחקתי נדוד. ולכאורה איך יתכן שיהיה מצות ישיבת סוכה נחשב לגלות ובפרט כי גלות הוא ענין צער והמצטרע פטור מן הסוכה. אכן מקור הנוסח הוא מפסיקתא דאיתא בפסיקתא מצות סוכה אחר יום הכפורים אחר שנמחלו העונות אולי נתחייבו גלות תהיה מצות סוכה כגלות בבל דכתיב ובאת עד בבל שם תנצלו ומשם יגאלך ה' מכף כל אויבך. ולהבין מה שמזכיר דייקא גלות בבל הלא אנחנו משועבדים בכל הארבע מלכיות. **אכן גלות בבל מרמז שכל ענין הגלות הם רק לטובת ולישועות ישראל כמו שהיה בגלות בבל התחלת יגדיל תורה ויאדיר ויותר זכו ישראל בבבל ממה שזכו בארץ כי שמעתי מאדמו"ר הקדוש זצלה"ה שבעת שגלו לבבל כולם הלכו במר נפש ויחזקאל הלך בשמחה רבה. היינו מפני שיחזקאל הרגיש אור הקדושה אשר יוריה הקדוש ברוך הוא לישראל בבבל יותר מבהיותם יושבים על אדמתם. וכן היה שנתגלה ליחזקאל מה שלא נתגלה לשום נביא וחזוה כדאיתא בזוהר הקדוש (ח"ב ב' ע"ב) כד נחתו לבבל אתפתחו שמיא ושראת רוח קדשא על יחזקאל וחמא מה דחמא ואמר לון לישראל הא מאריכון הכא וכל חילי שמיא ורתיכא דאתי למידר ביניכון וכו' כיון דחמו ישראל כך חדו וכו' ולא חיישו על גלותיהון כלל דהא ידעו דקודשא בריך הוא לא שביק לון ותמן שכינתא עמהון. ושם בבבל התחיל התפשטות הדברי תורה שבעל פה ואמרו רבותינו ז"ל (שהש"ר פ"ד ד') הרבה צדיקים העמדתי בחורבנה יותר מישובה והרבה גזירות גזרתי עלי וקיימתי יותר ממה שגזרתי עלי. והכל היה מאנשי כנסת הגדולה שהיו בבבל. כי כל הגזירות והסיגים שלא נאמר מי עשאם כולם הם מאנשי כנסת הגדולה שתיקנו לישראל לצורך קדושת ישראל ביתר שאת ויתר עזו. ומצינו במשנה שמעון הצדיק היה משוירי אנשי כנסת הגדולה ואמר והעמידו תלמידים הרבה ועשו סיג לתורה שמסרו נפשם להעמיד תלמידים הרבה להרביץ תורה בישראל ומצינו בימי אחשוורוש שהיו בגלות וקבלו עליהם התורה שבעל פה מרצונם מצד אהבת הקדוש ברוך הוא כי כפיית ההר בסיני היה על תורה שבעל פה (כדאיתא תנחומא נח) שלא רצו לקבל מרצונם כי צריכה יגיעה ולמאס תענוג עולם הזה. ואמנם בגלות קבלו עליהם התורה שבעל פה באהבה ובשמחה.**

ומצינו אחר כך שכל התורה שבעל פה נתגלה להם בגלות בבל ורב יהודה אסר לגמרי לצאת מבבל לארץ ישראל. (כתובות קי ע"ב) והגלות בעצמו גרם לישראל להתפשטות התורה הקדושה דכתיב כי ברב חכמה רוב כעס שהרב הכעס גורם להתגלות רב החכמה כי ברוב חכמה נתקן רוב הכעס וזה שמביא הפסוק משם יגאלך ה' מכף כל אויבך, היינו היצר הרע (כמו שאמרו סוכה נ"ב ע"ב) שהוא עיקר האויב לישראל ועל ידי הדברי תורה נתקן גם הלב כסיל ונעשים לב אחד להקדוש ברוך הוא. וכמו כן מצות סוכה תיכף אחר יום הכפורים שנמחלו העונות לישראל נעשים בריה חדשה להתקרב להקדוש ברוך הוא מרמז לנו שהגלות הוא להרבות קדושתינו ותיכף אנחנו נכנסים למצוה ולקדושה וסוכה גם כן מגנת עלינו כי היא הפריסת סכת שלום ואנחנו יושבים בסתר עליון ומצלח אותנו שלא יוכלו האורבים לגשת אלינו:

ספר אור החיים הקדוש - שמות ג'

...הנה למה שקדם לנו כי עיקר הגלות הוא לברר הניצוצות שנטמעו בנ' שערי טומאה...

תלמוד בבלי פסחים פז ב

ואמר ר"א לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים שנאמר (הושע ב, כה) וזרעתיה לי בארץ כלום אדם זורע סאה אלא להכניס כמה כורין

ספר אוהב ישראל⁶ - פרשת בהעלותך

להבין ענין וטעם שתי נונין הפוכות. שקודם הפסוק ויהי בנסוע ואחריו. גם להבין דברי רש"י ז"ל עשה לו סימניות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו, למה דוקא עשה הסימנין בנויין. ובהעיר לב ושום שכל י"ל. **כי ידוע מספה"ק סוד מסע בני"ב במדבר ובשאר מקומות שהיו סוד העלאת הניצוצין קדישין אשר המה היו משוקעים בדיוטא התחתונה ומובלעים בנו"ן שערי טומאה וסברו כי שם קנו מקומם ח"ו לעד ולנצח. אמנם כאשר נסעו בני"ב במדבר ובשאר מקומות דרך מקום שריית הניצוצות האלו והיו שם משרע"ה וס' ריבוא מישראל נשמות קדושות ועמהם היו הארון הק' והלוחות מעשה ידי אלהים והיו בסוד רתיכא עילאה קדישא והיה הכח בידם להמשיך ולגלות הארת הנו"ן ש"ב הקדוש. גם שער הנו"ן מהנו"ן שערים הקדושים הגם שלא היה השגה למשה רבינו ע"ה בשער הנו"ן עכ"ז היה היכולת בידם ע"י קדושתם הרמה להמשכת התגלות הארת שער הנו"ן. ועי"ז כשראו הניצוצין הק' השוכנים בתוך מעבה החשך והאפילה את שורשם הרמה בקודש מאיר באור בהיר וצח לזה קפצו ופרחו ממקומן החושך וצלמות ונתעלו למעלה למקורם ושורשם הרמה. ע"ד חיל בלע ויקאנו (איוב כ, טו). כי ראו כי אין זה מקומם האמיתי והנצחי כמו שסברו מקודם. ולזה היה מקום שלא שהו שם ישראל כלום בחנייתם ויש מקום ששהו שם בחנייתם כי הכל היה לפי ריבוי הניצוצין המובלעים שם במקום ההוא. ולרמז זה נתנה התוה"ק כאן באלו השני פסוקים ויהי בנסוע, ובנחה יאמר, סימנין בנויין הפוכות רומז לכל מה שביארנו. כי ראש הנו"ן שהוא בסוד שער הנו"ן מהנ' שערי בינה הק' נתגלה הארתו למטה עד סוף הנו"ן שערי טומאה כדי להוציא בולעם מפייהם הניצוצין הקדושים המובלעים בהן ובאמת אין זה מקומן כי אם שורשם הרמה הוא בקודש. ולזה כיון רש"י ז"ל עשה לו סימניות כו' לומר שאין זה מקומו של כל ניצוץ וניצוץ הקדושים השוכנים שמה רק היו מעלים אותן למקורם ושורשם הרמה בקודש. וכן יש נונין" הפוכות במביאי קרבן תודה בתהלים קפיטל ק"ז והבן כ"ז היטב:**

⁶Rav Avraham Yehoshua Heshel of Apt, popularly known as the Apter Rebbe or Apter Rov, was born in Żmigród, Poland in 1748 and died in Mezhbizh, Russian Empire (now Ukraine) in 1825. A scion of famous rabbinic families, on both his father's and his mother's side (his family can be traced back to Maharam Padua and Saul Wahl), Avraham Yehoshua Heshel showed great promise even at an early age. Acquiring fame as a talmudic scholar, he studied under Rabbi Elimelech of Lizhensk and Rabbi Yechiel Michl of Zlotchov. Becoming one of the foremost spokesmen of the growing Chasidic movement in Poland, he began his career as Rabbi of Kolbuszowa. In 1800 he accepted the post of Rabbi of Apt, or Opatów. Although he held many other rabbinic positions, to the chasidim he remained always the Apter Rov. In 1808 he was chosen as Rabbi of Iași, Moldavia. In the wake of communal strife there, he was forced to leave his post and settled in Mezhbizh, the home of the Baal Shem Tov and the cradle of Hasidism, where he devoted himself completely to the study and dissemination of Chasidism. His daughter, Rachel Ashkenazi, authored several original commentaries on the Torah. It was during this period in his life, in Mezhbizh, that he gained the veneration of thousands of followers, among whom were a number of the prominent rabbis of the age. His outstanding character trait was his strongly expressed love of the Jewish people, which earned him the title of Oheiv Yisrael, "Lover of Israel". Oheiv Yisrael became the title of the published collection of his thoughts arranged according to the weekly Torah portions. The work abounds with lofty kabbalistic insights and interpretations. It is one of the basic Chasidic texts and bespeaks the Apter Rov's passionate love of his fellow Jews. The Apter Rov is one of the most notable and beloved luminaries in the Hasidic firmament. (from wikipedia)